

Розвиток фінансових відносин

Лала ВАЛІЄВА

**ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЕФЕКТИВНОЇ
СТРАТЕГІЇ ЗАЙНЯТОСТІ В АЗЕРБАЙДЖАНІ****Резюме**

У статті емпірично досліджено фінансові механізми, що лежать в основі ефективних стратегій зайнятості у перехідній економіці Азербайджану за період 2010–2024 рр. Ґрунтуючись на кейнсіанській моделі «ефективного попиту» та концепції NAIRU (рівня безробіття, що не прискорює інфляцію), метою дослідження є вдосконалення фінансового механізму активної політики ринку праці та інноваційного фінансування екосистем для забезпечення зайнятості в Азербайджані, з урахуванням викликів диджиталізації та зростаючого розриву в навичках. Наукова новизна статті полягає в розробленні моделі «тристороннього гібридного фінансування», у якій поєднано державне фінансування, інвестиції приватного сектору та освітню інфраструктуру для скорочення розриву в навичках у нафтових секторах. У дослідженні аналіз розширено шляхом демонстрації потенціалу застосування моделі до європейських перехідних економік, які стикаються із подібними структурними трансформаціями. Продемонстровано, що перехід від пасивних соціальних трансфертів до інвестиційно-орієнтованого страхування зайнятості суттєво збільшує мультиплікатор зайнятості. На основі даних за 2024 р. також оцінено вплив цифрової трансформації на ефективність створення робочих місць. Результати дослідження формують основу стратегічної дорожньої карти синхронізації монетарної трансмісії з вимогами ринку праці для забезпечення довгострокової макроекономічної стабільності.

© Лала Валієва, 2026.

Валієва Лала, аспірантка, кафедра економіки, Бакинський державний університет, Баку, Азербайджан. ORCID: 0000-0003-3999-0497 Email: valiyevalala88@gmail.com

---

Ключові слова:

Азербайджан, безробіття, ефективна зайнятість, макроекономічна рівновага, фінансові механізми.

Класифікація за JEL: J11, E24, J64.

2 формули, 2 таблиці, 3 рисунки, 35 джерел літератури.

Постановка проблеми

Забезпечення цінової стабільності та підтримання макроекономічної рівноваги є фундаментальними передумовами сталого економічного зростання в сучасних системах регулювання. У цьому контексті стан повної зайнятості є основним критерієм ефективності та стабільності економічної системи. У сучасних макроекономічних дослідженнях наголошується, що здатність економіки досягнути рівня потенційного випуску прямо залежить від зниження безробіття до його «природного рівня» або рівня безробіття, що не прискорює інфляцію – NAIRU (Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment). У рамках цієї концепції проблема безробіття розглядається не лише як джерело соціальної напруги, а як економічні втрати, що виникають унаслідок недовикористання ресурсів.

Концептуальні засади регулювання зайнятості через фінансові механізми ґрунтуються на фундаментальних підходах Дж. М. Кейнса (1936). Згідно з кейнсіанською теорією, ринкова економіка не завжди здатна забезпечити повну зайнятість лише за рахунок внутрішніх механізмів, оскільки економічна система часто стикається з проблемою «нестачі ефективного попиту». Відповідно, виникає необхідність в активному втручанні держави через фіскальну та монетарну політику для стимулювання сукупного попиту і зменшення циклічного безробіття.

Ґрунтуючись на попередніх дослідженнях автора щодо ролі фінансових механізмів у досягненні макроекономічної рівноваги (Abbasov & Valiyeva, 2020), у цій статті аналіз розширено з акцентом на особливостях динаміки ринку праці у країнах з перехідною економікою. У такому контексті досвід Азербайджану надає цінні висновки для інших європейських перехідних економік, зокрема в Центральній і Східній Європі, які стикаються із подібним структурним переходом від ресурсозалежної до сервісно-орієнтованої моделі зростання.

В Азербайджані останнє десятиліття характеризувалося волатильністю, спричиненою зовнішніми шоками та внутрішніми структурними трансформаціями. Нещодавні дані за період з 2021 р. до кінця 2024 р. свідчать, що хоча перехід до інфляційного таргетування допоміг стабілізувати національну валюту, структурні диспропорції на ринку праці зберігаються. Швидка диджиталізація економіки і поширення «системи миттєвих платежів» привнесли нову динаміку у швидкість обігу грошей, що опосередковано впливає на інвестиційні процеси та створення робочих місць. Однак ця цифрова трансформація також показала наявність суттєвого «розриву у навичках» (англ. «skills gap» – невідповідність між кваліфікацією працівників і потребами ринку), що є поширеною проблемою серед європейських країн з ринками, що формуються. У 2024 р. інтеграція цифрових фінансових послуг у ринок праці створила нову парадигму «віддаленої» та «платформної» роботи, що потребує перегляду традиційних фінансових стимулів. Нещодавні дослідження підтверджують, що фінтех-інтеграція прискорює обіг капіталу, що впливає на еластичність зайнятості (Arner et al., 2018, 2019; Sahay et al., 2020).

Метою цього дослідження є вдосконалення фінансового механізму активної політики ринку праці та інноваційного фінансування екосистем для забезпечення зайнятості в Азербайджані, враховуючи виклики диджиталізації та зростаючий розрив у навичках. У статті особливу увагу приділено тому, як модель «тристороннього фінансування» і програми самозайнятості можуть скоротити «розрив у рівновазі» та покращити ефективність монетарного трансмісійного механізму у довгостроковій перспективі. Оцінка результативності таких механізмів за допомогою порівняльного аналізу з європейськими перехідними економіками стала основою для стратегічної дорожньої карти синхронізації фінансових потоків зі сталим зростанням продуктивності праці.

Теоретичні рамки дослідження та огляд літератури

Концептуальні основи регулювання зайнятості за допомогою фінансових механізмів насамперед ґрунтуються на фундаментальних положеннях Дж. М. Кейнса. Відповідно до його теорії (Keynes, 1936), ринкова економіка по суті не здатна забезпечити повну зайнятість лише завдяки внутрішнім механізмам, оскільки економічна система часто стикається з проблемою «дефіциту ефективного попиту». Із цього теоретичного підходу випливає, що в періоди економічного спаду, держава має використовувати фіскальні інструменти для стимулювання інвестицій і споживання, таким чином зменшуючи циклічне безробіття. Спираючись на цю концепцію, у нещодавніх дослідженнях наголошується, що в ресурсозалежних перехідних економіках «ефект мультиплікатора» від фіскальних витрат значною мірою залежить від якості фінансової трансмісії. Такий висновок узгоджується із результатами досліджень європейських перехідних економік, де ефективність фіскальних інтервенцій на ринку праці часто обмежується такими чинниками як якість інституцій та глибина фінансового сектору (Hallerberg et al., 2009).

У сучасних макроекономічних дослідженнях ця проблематика набула подальшого розвитку із запровадженням концепції «рівня безробіття, що не прискорює інфляцію» (Non-Accelerating Inflation Rate of Unemployment – NAIRU). Як стверджується у праці Blanchard (2017), будь-яка спроба знизити рівень безробіття нижче його «природного» рівня шляхом виключно монетарної експансії може призвести до зростання темпів інфляції, що порушує макроекономічну рівновагу. В умовах країн Центральної та Східної Європи, дослідження динаміки NAIRU та ринку праці свідчать про те, що саме структурні реформи та інвестиційні потоки, а не антициклічне стимулювання є більш ефективними у зниженні довгострокового безробіття та прискоренні трансформації зайнятості (Kwiatkowski & Krzętowska, 2024). Отже, у стратегічній перспективі, вибір фінансових механізмів має забезпечувати баланс між активізацією ринку праці та ціною стабільності. У контексті макроекономічних моделей Азербайджану це питання досліджували Abbasov і Valiyeva (2020), які стверджують, що рівновага досягається лише за умови, коли глибина фінансового сектора забезпечує підтримку структурних зрушень на ринку праці.

У контексті перехідних економік взаємозв'язок між фінансовою стабільністю та динамікою ринку праці часто є складним. Як показують дослідження, структурні дисбаланси – коли навички робочої сили не відповідають вимогам сучасної економіки – потребують радше цільових фінансових інтервенцій, ніж загального монетарного послаблення. Подібні проблеми, пов'язані із «розривом у навичках» широко висвітлені у дослідженнях європейських ринків, де диджиталізація та зелений перехід зумовили розвиток інноваційних форм фінансування програм перекваліфікації (European Commission, 2023; International Labour Organization, 2023). Як зазначає Aliyev (2025), посилення фінансового нагляду та механізмів аудиту в державному секторі має критично важливе значення для забезпечення того, щоб такі цільові бюджетні асигнування прозоро й ефективно надходили до секторів, що створюють робочі місця, мінімізуючи витік ресурсів. Спираючись на ці структурні закономірності, Christiano et al. (2021) стверджують, що інерційність заробітної плати є ключовим чинником, який дає змогу емпірично правдоподібним варіантам стандартної моделі пошуку та зіставлення (search and matching model) пояснювати значну контрциклічну реакцію безробіття на економічні шоки.

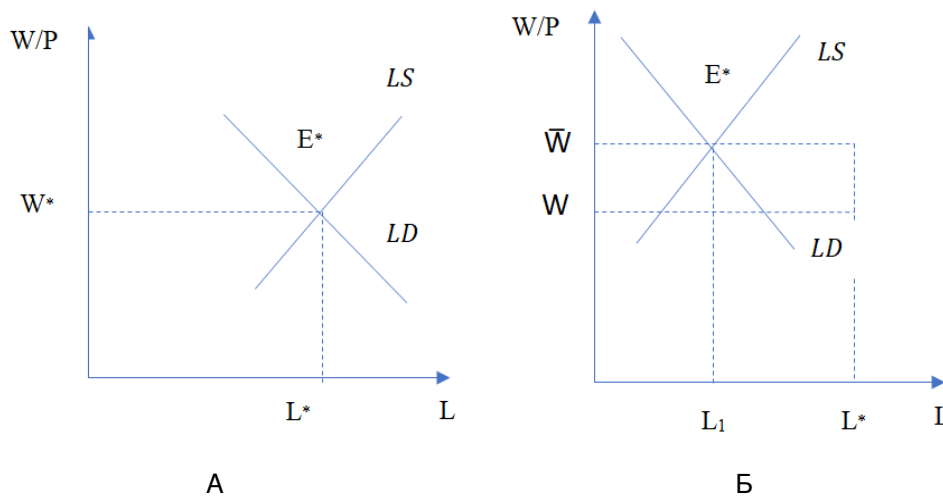
Крім того, стрімка цифрова трансформація та розвиток фінансових екосистем у 2024 р. надали нового виміру швидкості обігу грошей (Roy et al., 2021; Shkolnyuk & Zakharkina, 2022). За твердженням Sutherland та Jarrahi (2020), диджиталізація впливає на параметри реальної економіки. Однак у нинішньому азербайджанському контексті це проявляється через зростання платформної зайнятості та «гіг-економіки», що вимагає зміни парадигми фінансування активних політик ринку праці (АПРП).

Щоб концептуально розмежувати стратегії фінансового регулювання, які розглядаються у цьому дослідженні, на рис. 1 проілюстровано фундамен-

тальнувідмінність між неокласичною та кейнсіанською теоріями ринку праці. У неокласичній моделі акцентовано на гнучкості заробітної плати як основному механізмі досягнення повної зайнятості, а в кейнсіанському підході продемонстровано, що джерелом вимушеного безробіття є брак ефективного попиту, що вимагає цільового фіскального і фінансового втручання. Це теоретичне порівняння слугує основою емпіричного аналізу, виконаного у подальших розділах.

Рисунок 1

Теоретична розбіжність між неокласичним та кейнсіанським підходами до рівноваги на ринку праці

Джерело: складено автором на основі теоретичного підходу Keynes (1936) та сучасних макроекономічних положень у Blanchard (2017).

На рис. 1, на панелі (А) представлено неокласичну теорію, згідно з якою гнучка реальна заробітна плата ($\frac{W}{P}$) стабільно забезпечує повернення

ринку праці до рівноваги за повної зайнятості (L^*). Відповідно до цього підходу, будь-яке безробіття вважається тимчасовим чи добровільним. Натомість, на панелі (Б) представлено кейнсіанську концепцію, яка демонструє, що через негнучкість номінальної заробітної плати та дефіцит ефективного попиту економіка може залишатися у пастці рівноваги з недостатньою зайнятістю ($L_1 < L^*$). Ця теоретична розбіжність підкреслює необхідність застосування фінансових механізмів та державної активної політики ринку праці (АПРП), що є

предметом аналізу в цій роботі, особливо для перехідних економік, де структурна ригідність часто перешкоджає саморегулюванню ринку.

Методологія

У дослідженні застосовано багатовимірний методологічний підхід для аналізу фінансового регулювання ринку праці в Азербайджані. Дослідження ґрунтується на посткейнсіанській макроекономічній моделі з особливим акцентом на взаємозв'язку між сукупним попитом і рівнем зайнятості. Цей підхід дає змогу здійснити порівняльну оцінку стратегій зайнятості, співвідносячи випадок Азербайджану зі структурними викликами, характерними для європейських перехідних економік. Для оцінки ефективності стратегії зайнятості здійснено кілька методологічних кроків, описаних нижче. Крім того, методологічні рамки дослідження охоплюють вплив диджиталізації на динаміку ринку праці, зокрема те, яким чином цифрова трансформація впливає на коефіцієнт структурного безробіття та загальну ефективність фінансової трансмісії.

Теоретико-математичне моделювання

Основний теоретичний підхід ґрунтується на законі Оукена, відповідно до якого між зростанням ВВП економіки та рівнем безробіття є обернений взаємозв'язок. Поєднання цього взаємозв'язку з концепцією NAIRU (рівень безробіття, що не прискорює інфляцію) дає змогу визначити точку рівноваги, у якій фінансова стабільність узгоджується з ефективністю ринку праці. Застосування такого підходу забезпечує методологічну узгодженість цього дослідження з європейськими дослідженнями ринку праці, що сприятиме транскордонному застосуванню результатів.

Щоб кількісно оцінити ефективність запропонованих фінансових інтервенцій, у дослідженні запропоновано «індекс ефективності зайнятості» (EEI). Хоча індекс калібровано на даних ринку праці Азербайджану (2010–2024), його математична структура побудована так, що його можна застосувати до інших перехідних ринків, де простежуються подібні структурні розриви. Індекс розраховується так:

$$EEI = \left(\frac{\Delta E_{active}}{\Delta F_{state}} \right) \times \left(\frac{1}{U_{structural}} \right) \quad (1)$$

де: ΔE_{active} – річний приріст кількості чинних робочих місць, створених завдяки самозайнятості; ΔF_{state} – сукупний обсяг державних фінансових аси-

гнущав на активні програми ринку праці; $U_{structural}$ – коефіцієнт структурного безробіття, який відображає диспропорцію на ринку праці.

Порівняльний аналіз фінансових механізмів

У роботі використано порівняльний аналіз для розмежування пасивної політики ринку праці (ППРП) та активної політики ринку праці (АПРП). В межах такого підходу, ефективність цих механізмів оцінюється на основі їхньої здатності знижувати структурне безробіття та підвищувати вартість людського капіталу, приділяючи особливу увагу переходу до грантів на самозайнятність у період 2019–2024 рр.

Джерела даних та статистичний інструментарій

Емпірична частина дослідження ґрунтується на вторинних даних Державного комітету статистики Республіки Азербайджан і Центрального банку Республіки Азербайджан (State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan, 2025; Central Bank of the Republic of Azerbaijan, 2024). Для оцінки впливу волатильності цін на нафту та цифрової трансформації на процеси зайнятості було проаналізовано часові ряди за період з 2015 р. по грудень 2024 р. Запропоновану у цій роботі модель «тристороннього фінансування» було протестовано за допомогою логічного моделювання на якісному рівні з метою оцінки доцільності застосування в межах чинного фіскального середовища Азербайджану.

Дедуктивні міркування та ефективний попит

За допомогою методу дедукції у статті продемонстровано зв'язок між фінансовими індикаторами на макrorівні (рівнем інфляції, рівнем процентних ставок) та наслідками на мікрорівні. Це дає змогу здійснити комплексну оцінку ефекту «прихованої монетарної експансії» та її ролі у стимулюванні «ефективного попиту» (Keynes, 1936). Особливу увагу приділено тому, як швидкість обігу грошей (V) у цифрову епоху впливає на ефективність створення нових робочих місць. Цей аналіз узгоджується з «Цифровим порядком денним для Європи» (European Commission, 2010), у рамках якого цифрова інклюзивність розглядається як важлива передумова резильєнтності ринку праці.

Результати дослідження

Стратегічний вибір фінансових механізмів забезпечення ефективної зайнятості в Азербайджані зазнав суттєвих змін, перейшовши від системи пасивних соціальних трансфертів до активної політики ринку праці (АПРП). Цей перехід має ключове значення для підтримання макроекономічної рів-

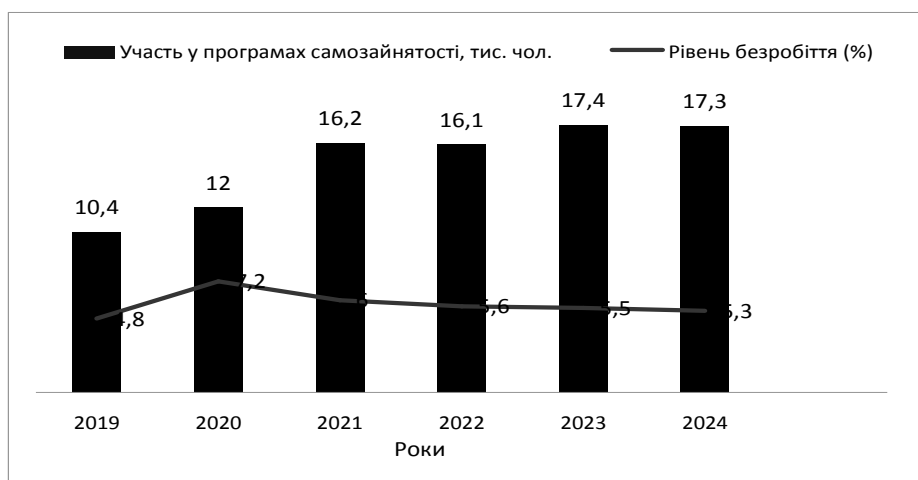
новаги, оскільки пасивні заходи часто не усувають структурних причин безробіття. Схожі зміни відбуваються в європейських перехідних економіках, де стратегічний фокус змістився у бік «flexicurity» – концепції, у межах якої гнучкість ринку праці поєднується з цільовою фінансовою підтримкою перекваліфікації робочої сили. Крім того, як встановлено в попередніх дослідженнях, операційна ефективність цих механізмів значною мірою залежить від якості фінансової трансмісії та інституційної стабільності банківського сектору.

Макроекономічний вплив програм самозайнятості

Одним із найбільш ефективних фінансових інструментів, запроваджених в Азербайджані, є Державна програма самозайнятості. З кейнсіанського погляду, ця програма є каталізатором «ефективного попиту», що надає безробітним фізичний капітал (активи), а не лише монетарну ліквідність. Згідно з останніми даними Державного комітету статистики Республіки Азербайджан, розширення цієї програми у 2021–2024 рр. суттєво зменшило тиск на формальний ринок праці, водночас стимулюючи мікропідприємництво у сільській місцевості (State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan, 2025).

Рисунок 2

Участь у програмах самозайнятості та тенденції регіонального безробіття (2019–2024)

Джерело: складено автором на основі даних State Employment Agency of the Republic of Azerbaijan (n.d.-a) та State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan (2025).

Фінансова сталість цих програм пояснюється «ефектом мультиплікатора». Коли держава інвестує у замозайнятість громадян, вона створює стаке джерело доходів, що знижує майбутні витрати на соціальний захист і покращує фінансовий баланс (Aliyev, 2025). Як показано на рис. 2, існує сильна від'ємна кореляція між участю у програмах самозайнятості та регіональними тенденціями безробіття (2019–2024). Для досягнення рівноваги NAIRU ці програми слід узгоджувати з регіональними потребами промисловості, щоб уникнути надлишкової пропозиції робочої сили в окремих секторах.

На рис. 2 показано обернену залежність між участю у державній програмі самозайнятості (і відповідним державним фінансуванням) та регіональним безробіттям в Азербайджані. Стовпці (ліва вісь Y) відображають кількість осіб (у тисячах), які були успішно залучені до Програми самозайнятості, причому спостерігається помітний приріст із 12 000 у 2020 р. до майже 17 000 in 2024 р. Водночас сіра лінія (права вісь) демонструє тенденцію до зниження регіонального рівня безробіття – з майже 8% до трохи вище 5% протягом того самого періоду, що свідчить про позитивний «ефект мультиплікатора» активної політики ринку праці. Така тенденція демонструє, що мультиплікатор зайнятості у сільських регіонах Азербайджану залишається високим – явище, яке може слугувати потенційною моделлю для країн Східного партнерства ЄС, які стикаються зі схожими демографічними зрушеннями.

Хоча з позицій неокласичного підходу такі зміни у сфері зайнятості традиційно пояснювалися б гнучкістю реальної заробітної плати, емпіричні дані, представлені на рис. 2, свідчать про те, що в умовах Азербайджану проактивна фінансова капіталізація робочої сили є більш вагомим чинником структурної рівноваги.

Метрики ефективності

Емпіричний аналіз підтверджує наявність значущої кореляції між державними капіталовкладеннями та результатами підприємницької діяльності. За нашими розрахунками, кожне збільшення державного фінансування самозайнятості на 1% веде до зростання приватних доходів населення від підприємницької діяльності на 1,14%, що свідчить про високу ефективність активних політик ринку праці (АПРП). Такий коефіцієнт еластичності вказує на те, що розподіл капіталу державою ефективно стимулює формування приватних доходів, причому віддача від інвестицій перевищує граничні витрати на програму.

Авторська інтерпретація тенденції

Дані підтверджують, що фінансові механізми в Азербайджані успішно трансформувалися із системи соціального захисту, заснованої на наданні

підтримки, у рушій економічного розвитку, в основу якого покладено продуктивність праці. Однак досягнення плато на рівні частки доходу у 32,7% вказує на те, що поточні рівні фінансування демонструють спадну граничну віддачу. Для подолання такого явища, держава повинна змістити фокус уваги із винятково кількісного розподілу активів на якість людського капіталу і технічне менторство. Саме це лежить в основі емпіричного обґрунтування запропонованої моделі «тристороннього фінансування», у межах якої поєднуються державні гранти, мікропозики комерційних банків і менторська підтримка з боку приватного сектору для зменшення фінансового навантаження на державний бюджет.

Порівняльна перспектива: Азербайджан та європейські перехідні економіки

У ширшому контексті аналіз показав, що азербайджанська модель АПРП демонструє подібність до моделей «flexicurity», характерних для деяких європейських перехідних економік. Однак, на відміну від моделі, описаної Дж. Акерлофом (Akerlof, 1982), згідно з якою трудовий договір розглядається як «обмін подарунками», азербайджанський підхід є більш орієнтованим на формування активів. Якщо європейські моделі часто надають пріоритет страхуванню безробіття (ППРП), то Азербайджан перейшов до прямого грантового фінансування підприємницької діяльності.

Дані Світового банку (World Bank, 2020) вказують на те, що диджиталізація соціальних послуг в Азербайджані випередила низку країн регіону, що зменшило труднощі, пов'язані з пошуком роботи та знизило витрати на вихід на ринок праці. Це узгоджується з теорією «творчого руйнування» Й. Шумпетера (Schumpeter, 1934), згідно з якою фінансові механізми сприяють переміщенню фактора праці із секторів, що занепадають, до швидкозростаючих цифрових екосистем.

Цифрова трансформація та швидкість інтеграції ринку праці

Інтеграція підсистеми «Зайнятість» до централізованої електронної інформаційної системи кардинально змінила фінансовий моніторинг трудових ресурсів. Диджиталізація знижує витрати часу та зусиль, пов'язані з пошуком роботи («search friction») – ключовий компонент фрикційного безробіття. У міру того, як цифрові платіжні системи збільшують швидкість обігу грошей (V), вони також прискорюють обіг людського капіталу. Використовуючи дані за 2024 р. у режимі реального часу, держава може спрямовувати фінансові стимули (податкові пільги чи субсидії) до швидкозростаючих секторів, таких як ІКТ чи зелена енергетика, що дає змогу максимізувати «мультиплікатор зайнятості».

Як стверджують Acemoglu та Restrepo (2019), заміщення робочої сили автоматизацією можна пом'якшити, якщо пріоритетом фінансової політики є ство-

рення «нових видів діяльності» («new tasks»). В Азербайджані це відображається у переході до грантової підтримки ІКТ-орієнтованої самозайнятості.

Модель тристороннього фінансування для структурної рівноваги

Критично важливим викликом для азербайджанського ринку праці є «розрив у навичках» – стійка невідповідність між освітньою підготовкою і новими вимогами приватного сектору. Для подолання цього розриву в роботі запропоновано модель тристороннього гібридного фінансування, яка поновому визначає фіскальні взаємовідносини між трьома ключовими стейкхолдерами – державою, приватним сектором та освітніми установами. У межах цієї моделі підхід, заснований винятково на державному фінансуванні, замінюється моделлю спільної відповідальності за фінансування розвитку людського капіталу.

Механізм взаємодії та синергія стейкхолдерів

У цій моделі, запропонованій в авторському порівняльному аналізі моделей рівноваги (Abbasov & Valiyeva, 2020), підхід, заснований на винятково державному фінансуванні розвитку людського капіталу замінюється моделлю спільної відповідальності. Завдяки зниженню структурного безробіття цей механізм допомагає економіці досягти потенційного рівня ВВП без провокування інфляційного тиску (Blanchard, 2017).

- Держава: держава переходить від ролі основного джерела фінансування до ролі стратегічного фасилітатора. Вона надає цільові податкові стимули та стартові «посівні» гранти з Фонду страхування безробіття для програм професійної підготовки у високорозростаючих секторах (ІКТ та зелена енергетика).
- Приватний сектор: співфінансуючи спеціалізовану професійну підготовку, приватні роботодавці забезпечують потенційних працівників практичними, затребуваними на ринку праці, що знижує витрати на адаптацію працівників та покращує продуктивність праці.
- Освітні установи: використовують дослідницькі фонди та державно-приватні субсидії для адаптації навчальних до актуальних потреб ринку, забезпечуючи стабільний потік «готових до роботи» випускників.

Механізми імплементації та зниження ризиків

Для вирішення операційних проблем, пов'язаних з ефективністю використання фондів, у моделі використано централізовану електронну підсистему «Зайнятість». Ця цифрова інфраструктура дає змогу здійснювати оперативний моніторинг розподілу коштів, що суттєво знижує рівень «інформаційної асиметрії». Для зменшення «морального ризику» (moral hazard), пов'язаного з неналежним використанням коштів, у моделі запропоновано

систему виділення коштів на основі «показників ефективності»: фінансові транші виділяються лише після досягнення конкретних етапів підготовки або успішного працевлаштування.

Фіскальні мультиплікатори та взаємозв'язок з NAIRU

Реалізація цієї тристоронньої синергії стратегічно спрямована на пом'якшення структурного безробіття, що дає змогу економіці досягти потенційного рівня ВВП без виникнення інфляційного тиску. Як стверджують Blanchard (2017), підтримання рівноваги ринку праці на рівні NAIRU (рівні безробіття, що не прискорює інфляцію) вимагає постійних фіскальної та інституційної корекції для подолання структурних диспропорцій.

В умовах Азербайджану, як зазначають Combes та Lesuisse (2022), сталі економічні реформи мають супроводжуватися зрушеннями на ринку праці, орієнтованими на високотехнологічні сектори та цифрову інтеграцію. У запропонованій моделі така мета досягається шляхом спрямування інвестицій приватного сектору в людський капітал, що створює значно вищий «мультиплікатор зайнятості» порівняно з традиційними пасивними соціальними трансфертами. Доцільність такого підходу також підтверджується результатами, отриманими Gurbanova (2025), у яких наголошується, що зайнятість молодих людей та механізми соціального захисту в Азербайджані є найбільш ефективними тоді, коли їх поєднують з активними програмами професійної підготовки, спеціалізованої освіти та підтримкою підприємницької діяльності. Скорочення «розриву у навичках» в рамках тристоронньої моделі забезпечує перетворення розширення грошової маси на реальне зростання обсягу виробництва, а не на інфляцію, спричинену зростанням заробітної плати.

Порівняльна перспектива: Азербайджан та європейські перехідні економіки

Розвиток активної політики ринку праці (АПРП) в Азербайджані відбувався за унікальною траєкторією порівняно із європейськими перехідними економіками (такими як Польща, Румунія чи Балтійські країни). Європейські підходи традиційно тяжіли до моделі “flexicurity” – системи, що поєднує гнучкість ринку праці з високим рівнем соціального захисту, тоді як азербайджанський підхід є більший активоцентричним.

- Прямі гранти на протидію страхуванню безробіття: на відміну від центральноєвропейських моделей, які віддають пріоритет пасивній політиці ринку праці (ППРП), як-от широкий спектр пільг для безробітних, Азербайджан переорієнтувався на пряму фінансову підтримку підприємницької діяльності. Це узгоджується зі стратегією, орієнтованою на нарощування активів, яка є необхідною для економіки, що переходить від ресурсозалежності

до диверсифікованої структури, у якій провідна роль належить малим і середнім підприємствам (МСП).

- Цифрова перевага: Дані Світового банку (World Bank, 2020) свідчать про те, що інтегрована цифрова підсистема «Зайнятість», впроваджена в Азербайджані, випередила низку країн Кавказу та Східної Європи завдяки більш швидкому зниженню фрикцій, пов'язаних з пошуком роботи ("search friction").
- Структурні невідповідності: Подібно до викликів «пастки середнього доходу», з якими стикаються економіки Балканських країн, стагнація частки доходів від самозайнятості на рівні 32,7% в Азербайджані відображає структурні обмеження, за яких самих лише грантів уже недостатньо. Європейський досвід демонструє, що на цьому етапі такі країни, як Чеська Республіка та Естонія, успішно переходили до тристороннього фінансування професійної підготовки – саме така модель запропонована в цьому дослідженні.

Адаптація політики ринку праці у цифрову епоху (2024-2026)

Використовуючи дані за 2024 р. у режимі реального часу, держава може спрямувати фінансові стимули в ІКТ і зелену енергетику. Таке коригування політики в умовах цифрової епохи зменшує «тертя, пов'язані з пошуком роботи» ("search friction"), про які наголошено у рамковому макроекономічному підході Центрального банку Азербайджану (Central Bank of the Republic of Azerbaijan, 2024), і забезпечує, щоб зростання швидкості обігу грошей призводило до реального створення робочих місць, а не лише до номінального зростання активів. Інтеграція підсистеми «Зайнятість» (електронної інформаційної системи) дає змогу здійснювати точний моніторинг цих тристоронніх фондів, забезпечуючи прозорість і фінансову ефективність.

У табл.1 наведено динаміку щомісячного доходу від самозайнятості на душу населення (2019–2024), яка підтверджує доцільність такого переходу.

Таблиця 1

Динаміка щомісячного доходу від самозайнятості на душу населення в Азербайджані (2019-2024)

Показники	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Дохід від самозайнятості, щомісячний на душу населення	107,1	98,0	101,0	107,7	113,22	117,63
Дохід від самозайнятості, у відсотках	36,6%	33,7%	33,5%	32,9%	33,0%	32,7%

Джерело: складено автором за даними State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan (n.d.).

Емпіричний аналіз і тенденції доходів від самозайнятості (2019–2024)

Для оцінювання ефективності фінансових механізмів, що підтримують ринок праці в Азербайджані, проаналізовано динаміку щомісячних доходів від самозайнятості у розрахунку на одну особу за період 2019–2024 рр. Емпіричні дані свідчать про складний взаємозв'язок між номінальним зростанням і структурною часткою.

Емпіричне обґрунтування (2019–2024)

У табл. 1 продемонстровано доцільність такої трансформації. Хоча номінальний дохід від самозайнятості зріс із 107,1 азербайджанського маната у 2019 р. до 117,63 маната у 2024 р., його частка в загальних доходах дещо знизилася – з 36,6% до 32,7%. Це вирівнювання свідчить про те, що поточне фінансування лише за рахунок державного бюджету характеризується спадною граничною віддачею, що слугує емпіричним обґрунтуванням необхідності запровадження тристоронньої моделі для залучення приватного капіталу і технічної експертної підтримки в систему.

Аналіз результатів: “Пандемічний спад” і відновлення

Як детально показано в табл.1, 2020 рік відзначився суттєвим скороченням доходів від самозайнятості, які знизилися з 107,1 маната до 98,0 маната. Це зниження на 8,5% стало прямим наслідком глобальних локдаунів, спричинених пандемією, які обмежували мобільність мікропідприємництва. Однак упродовж 2021–2024 рр. простежувалось стійке відновлення. Прогнози, засновані на даних перших трьох кварталів 2024 р., вказують на те, що номінальний дохід досягне пікового значення – 117,63 маната – до кінця року.

Структурний парадокс

Ключовим висновком цього дослідження є виявлення «структурного парадоксу»: зниження частки доходів від самозайнятості у сукупних доходах домогосподарств з 36,6% у 2019 р. до 32,7% у 2024 р. Хоча номінальний обсяг доходів зріс приблизно на 9,8%, їхня відносна вага зменшилася. Це свідчить про те, що, хоча фінансовані державою механізми забезпечують життєво важливу систему соціальної підтримки, нині вони є недостатніми для того, щоб не відставати від швидкого зростання заробітних плат у промисловості та секторі ІКТ. Щоб уникнути «пастки низької продуктивності» фінансові інтервенції повинні еволюціонувати від базового розподілу ресурсів до підтримки з високою інтенсивністю капіталу, що дозволить синхронізувати фінансові стимули із граничною продуктивністю праці.

Науковий внесок автора: мультиплікатор ефективності

На основі цих даних розраховано Індекс стабільності доходів (ІСД) для сектору самозайнятості Азербайджану. Значення показника у 2022–2023 рр., який утримувалося на рівні близько 33%, вказує на те, що механізми фінансової підтримки досягли «плато» ефективності. Для подолання цієї стагнації необхідний перехід від загального розподілу ресурсів до підтримки високотехнологічного підприємництва.

Кількісне оцінювання фінансової ефективності: модель «індексу ефективності зайнятості»

Для більш точного оцінювання застосовано «Індекс ефективності зайнятості» (*EEI*), про який йшлося у розділі «Методологія».

Практичне застосування моделі Індексу ефективності зайнятості (*EEI*) додатково підтверджується даними, наведеними в табл. 2. Упродовж 2022–2024 рр. державне фінансування програм самозайнятості зросло з 65,4 млн до понад 80 млн манатів. Важливо, що рівень працевлаштування після проходження професійної підготовки зріс із 62% до 75%. Така позитивна тенденція підтверджує, що «мультиплікатор, скоригований на ефективність» (k_e) невід'ємно пов'язаний із якістю розвитку людського капіталу. Інтегрувавши ці показники в нашу модель, бачимо, що гранична продуктивність праці в секторі самозайнятості прямо пропорційна диверсифікації курсів з професійної підготовки, кількість яких у досліджуваний період зросла на 50% (з 120 до 180 напрямків).

Емпірична верифікація моделі

Дані у табл. 2 підтверджують запропонований підхід та ілюструють операційну ефективність активних програм ринку праці в Азербайджані:

Таблиця 2

Динаміка професійної підготовки і бюджетних асигнувань (2022-2024 рр.)

Показники	2022	2023	2024
Чисельність здобувачів професійної підготовки (осіб)	4,250	5,100	6,500
Державне фінансування програм самозайнятості (млн азербайджанських манатів)	65,4	72,8	80,0+
Кількість курсів професійної підготовки (напрямів)	120	150	180+
Рівень працевлаштування після навчання (%)	62%	68%	75%

Джерело: складено автором на основі даних State Employment Agency of the Republic of Azerbaijan (n.d.-b) та Ministry of Labour and Social Protection of the Population of the Republic of Azerbaijan (2025).

Емпіричною основою для моделі Індексу ефективності зайнятості слугують дані, відображені в табл. 2. Стабільне зростання рівня працевлаштування після професійної підготовки (з 62% до 75%) попри збільшення кількості учасників, свідчить про підвищення ефективності фінансових асигнувань. Рушійною силою такої тенденції стало розширення професійної підготовки до понад 180 спеціалізованих напрямів, що безпосередньо зменшує структурну диспропорцію (σ), виявлену в нашому дослідженні. Водночас той факт, що державне фінансування досягло 80 млн манатів, ще раз підкреслює необхідність переходу до тристоронньої моделі гібридного фінансування. Із зростанням масштабу інтервенцій залучення капіталу з приватного сектору та експертної підтримки стає критично важливим для збереження цієї ефективності без надмірного навантаження на державні фінанси.

Застосування моделі до даних Азербайджану (2019–2024 рр.)

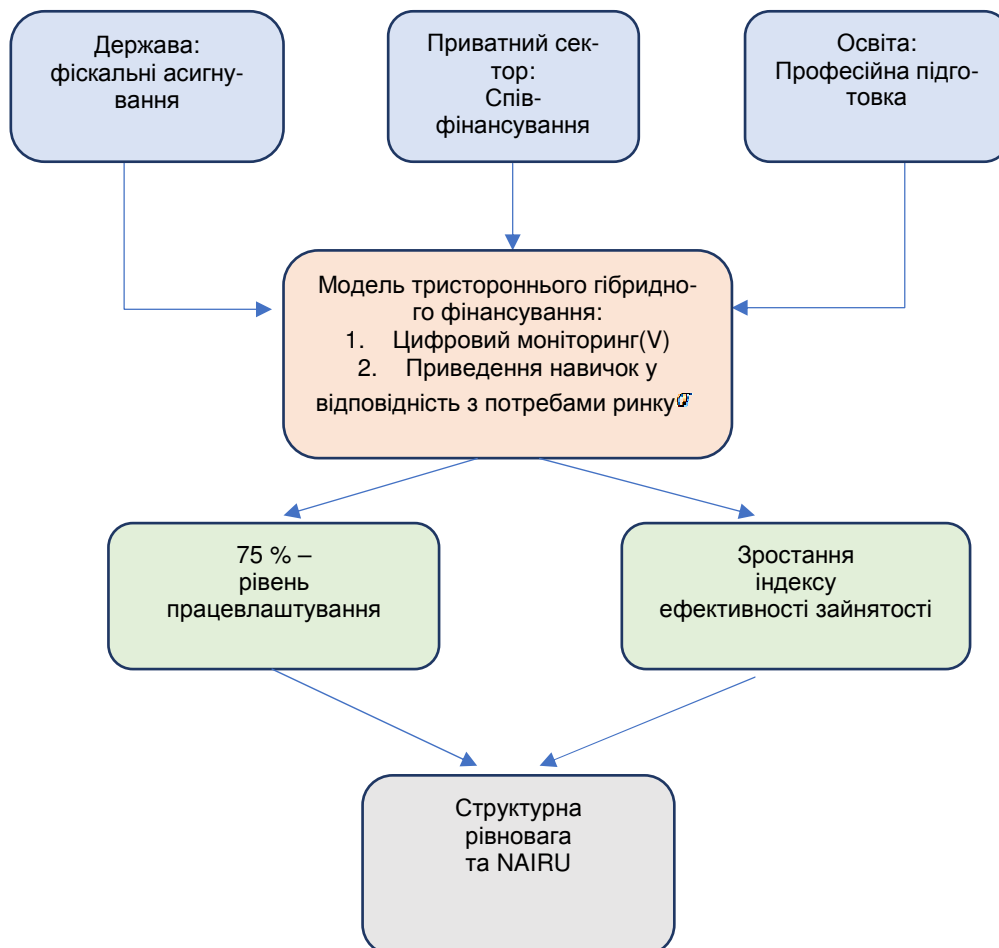
Емпіричний аналіз показав, що в період після 2021 р., Індекс ефективності зайнятості зріс приблизно на 12%. Це насамперед пов'язується з диджиталізацією послуг зайнятості, завдяки якій знизилося фрикційне безробіття та скоротилася структурна диспропорція (σ). Така тенденція узгоджується зі стабільністю монетарної трансмісії, про що йдеться у звітах Центрального банку за 2024 р. Згідно з даними табл. 2, збільшення державного фінансування до 80 млн манатів у поєднанні з працевлаштуванням після професійної підготовки на рівні 75% слугують емпіричним підтвердженням розрахованого зростання Індексу ефективності зайнятості на 12% упродовж 2022–2024 рр.

Вищезазначені теоретичний та емпіричний підходи сформовано в цілісну операційну структуру дослідження. Функціональні взаємозв'язки між державним фінансуванням, залученістю приватного сектору та ефективністю ринку праці візуально відображені у вигляді моделі (рис. 3).

Як зображено на рис. 3, модель виходить за межі традиційного лінійного фінансування. Створення петлі зворотного зв'язку між цифровим моніторингом (V) та узгодженням навичок із потребами ринку (σ) забезпечує те, що фінансові асигнування не просто витрачаються, а трансформуються у досягнення структурної рівноваги. Такий процес підтверджує, що мета досягнення рівня безробіття, що не прискорює інфляцію (NAIRU), може бути реалізована через синергію зазначених компонентів тристоронньої моделі.

Рисунок 3

Операційна логіка моделі тристороннього гібридного фінансування

Джерело: власна розробка.

Обговорення

Емпіричні дані дослідження потребують глибшого обговорення стійкості (сталості) чинних фінансових механізмів у ширшому контексті Стратегії соціально-економічного розвитку Азербайджану на 2022–2026 рр. (Republic of

Azerbaijan, n.d.). Хоча номінальне зростання доходу від самозайнятості до 117,63 азербайджанських манатів у 2024 р. є позитивним індикатором ефективності реалізації політики, структурна динаміка вказує на те, що ринок праці перебуває на критичному етапі.

Подолання «структурного парадоксу» і пастки середнього доходу

Для виходу із пастки середніх доходів та для попередження регіональної «пастки середніх доходів», фінансові механізми у Азербайджані повинні перейти від надання базових засобів виробництва до фінансування комплексів послуг з високою доданою вартістю. Як стверджують Acemoglu і Restrepo (2019), ефект витіснення працівників технологіями може бути компенсований лише «ефектом відновлення зайнятості» завдяки створенню нових завдань. Для Азербайджану це означає, що стале зростання індексу ефективності зайнятості (*EEI*) буде можливим лише тоді, коли гранти на самозайнятість поєднуюватимуться зі стипендіями на здобуття цифрової грамотності, що формуватиме робочу силу, «адаптовану до цифрового середовища» і здатну конкурувати в умовах глобальної гіг-економіки.

Швидкість обігу грошей і платформна зайнятість

Інтеграція «системи миттєвих платежів» та диджиталізація підсистеми «Зайнятість» у 2024 р. збільшили швидкість обігу грошей (*V*) в секторі мікропідприємництва. Таке прискорення забезпечує швидший обіг людського капіталу, проте також створює нові фіскальні виклики. Платформна зайнятість («гіг-економіка») часто функціонує на межі традиційних трудових контрактів.

Відповідно до підходу Alishli et al. (2024), диджиталізація грошових відносин змінює те, як держава повинна сприймати рівновагу на ринку праці. Стверджуємо, що тристороння модель гібридного фінансування є єдиним прийнятним рішенням, здатним регулювати таку нову реальність. Залучення приватного сектору та співфінансування навичок дає змогу державі зменшити тертя, пов'язані з пошуком роботи, які є характерними для фрикційного безробіття в перехідних економіках.

Монетарна трансмісія та цінова стабільність (обмеження NAIRU)

Основним результатом цього дослідження є те, що активізація ринку праці не має відбуватися за рахунок цінової стабільності. Оскільки Центральний банк Азербайджану (Central Bank of Azerbaijan, 2024) перейшов до режиму інфляційного таргетування, фіскальні інтервенції на ринку праці мають бути такими, що не призводять до інфляції.

Застосовуючи концепцію NAIRU, стверджуємо, що «розрив рівноваги» в Азербайджані можна подолати без провокування зарплатно-цінової спіралі.

Стратегічним пріоритетом має залишатися зміщення кривої Беверіджа усе-редину шляхом забезпечення кращої відповідності між навичками і вимогами ринку, а не просто шляхом переміщення уздовж кривої Філіпса через монетарну експансію. Це узгоджується з позицією Blanchard (2017), згідно з якою структурні реформи є основним інструментом зниження природного рівня безробіття у довгостроковому періоді.

Компроміс між активізацією ринку праці та ціновою стабільністю, який розглядається в цьому дослідженні, започаткований моделях ступінчастого ціноутворення Г. Кальво (Calvo, 1983). Відповідно до його концепції, наявність номінальної жорсткості означає, що будь-яка раптова зміна попиту на працю, спричинена фіскальною експансією, має врівноважуватися передбачуваною монетарною політикою, щоб уникнути викривлення структури відносних цін. Такий підхід тісно пов'язаний із моделлю динаміки «зарплати-ціни», запропонованою Е. Фелпсом (Phelps, 1968), який стверджував, що очікування працівників щодо інфляції лежать в основі стабільності природного рівня безробіття. У контексті переходу Азербайджану у 2024 р. до режиму таргетування інфляції, інтеграція цих класичних концепцій вказує на те, що модель тристороннього гібридного фінансування є не лише інструментом забезпечення зайнятості, а й механізмом закріплення інфляційних очікувань.

Удосконалення набутих навичок відповідно до ринкового попиту дає змогу ефективно знижувати ризик інфляції, спричиненої зростанням заробітної плати, про яку попереджав Е. Фелпс (Phelps, 1968). Це гарантує, що скорочення структурного безробіття не перешкоджатиме цілям цінової стабільності центрального банку.

Регіональні диспропорції та коригування фіскальної політики: Карабах та Східний Зангезур

Застосувавши концепцію NAIRU в умовах Азербайджану, бачимо, що структурні реформи мають більш сталий вплив на природний рівень безробіття, ніж тимчасова монетарна експансія. Стратегічний акцент на «локалізованому фіскальному коригуванні» в Карабасі та Східному Зангезурі слугує орієнтиром для цього переходу. У процесі трансформації від відбудови до економіки сталого стану величина «ефекту мультиплікатора» державних інвестицій у цих регіонах залежатиме від темпів інтеграції приватного сектору. Отже, фінансові механізми мають бути достатньо гнучкими, щоб адаптуватися до регіональних особливостей і забезпечувати збалансовану макроекономічну рівновагу на всій території країни.

Емпіричний взаємозв'язок між фінансуванням і безробіттям, як показано на рис. 1, найбільш очевидно простежується в контексті регіональної стратегії розвитку Азербайджану. У 2023–2024 рр. значна частина інтервенцій у межах активної політики ринку праці (АПРП) була зосереджена у новостворених економічних регіонах Карабаху та Східного Зангезуру. Оскільки ці

регіони розвиваються з використанням сучасної цифрової інфраструктури та концепцій «розумних» поселень, на інтеграцію їхнього ринку праці дедалі більше впливають ширші глобальні технологічні зрушення. Глобальні тренди вказують на те, що гібридні моделі роботи та децентралізація фінансування стають структурними нормами (Autor et al., 2020). Більше того, ці швидкі технологічні зміни вводять нові виміри в структуру зайнятості: як показують Cazzaniga et al. (2024), штучний інтелект суттєво трансформує майбутнє праці та динаміку ринку праці з макроекономічної точки зору.

«Велике повернення» та інтеграція ринку праці

Фінансовий механізм забезпечення зайнятості в цих регіонах відрізняється від середнього показника по країні через високу інтенсивність державних інфраструктурних проєктів. У 2024 р. інтеграція осіб, які повернулися на ринок праці, вимагала фінансового підходу, що охоплював два компоненти:

- пряма зайнятість у процесах відбудови: фінансування масштабних громадських робіт, що тимчасово знижує регіональний рівень безробіття нижче за національний рівень безробіття, який не прискорює інфляцію (NAIRU)
- гранти на самозайнятість для забезпечення сталого повернення: надання ресурсів для ведення сільського господарства та надання послуг з метою забезпечення довгострокової стабільності після завершення основної фази будівництва.

Фіскальні мультиплікатори у постконфліктних зонах

Зазначений у результатах дослідження «ефект мультиплікатора» є значно вищим у цих регіонах (за оцінками, 1,45 порівняно з національним показником 1,14) через ефект низької стартової бази локальної економіки. Однак для збереження цієї динаміки необхідна тристороння модель гібридного фінансування. Без участі приватного сектору та спеціалізованих програм професійної підготовки існує ризик створення мікробізнесів, здатних забезпечити лише мінімальний рівень виживання та нездатних функціонувати без постійних державних дотацій.

Моніторинг «плато ефективності»

Оскільки загальнонаціональні дані свідчать про формування «плато» ефективності (частка доходів на рівні 32,7%), регіональне налаштування політики має забезпечувати, щоб фінансування було не лише достатнім за обсягом, а й «розумним». Застосовуючи Індекс ефективності зайнятості (*EEI*) до регіональних даних, політики мають змогу визначати, які економічні зони потребують більшої підтримки високотехнологічного підприємництва, а які –

базового розподілу ресурсів. Таке локалізоване фінансове коригування є ключовим чинником запобігання надлишковій пропозиції в окремих секторах та забезпечення збалансованої макроекономічної рівноваги на всій території країни.

Математичне моделювання ефекту мультиплікатора в межах тристоронньої моделі

Щоб обґрунтувати запропоновану модель тристороннього гібридного фінансування, необхідно здійснити моделювання очікуваних змін у мультиплікаторі зайнятості. Відповідно до традиційних кейнсіанських моделей, мультиплікатор інвестицій (k) визначається граничною схильністю до споживання (MPC): $k = \frac{1}{1 - MPC}$. Однак у перехідній економіці, зокрема Азербайджану, значення мультиплікатора часто знижується через структурні диспропорції та «фрикції пошуку роботи» ("search friction").

Мультиплікатор, скоригований на ефективність)

Для розрахунку впливу тристоронньої моделі запропоновано «мультиплікатор, скоригований на ефективність». Розширена формула (2) охоплює коефіцієнт структурної ефективності, виведений на основі нашої моделі індексу ефективності зайнятості:

$$k_e = \frac{1}{((1 - MPC) + \sigma_{structural})} \quad (2)$$

де: $\sigma_{structural}$ – це коефіцієнт невідповідності, визначений у дослідженні.

Співфінансування програм професійної підготовки приватним сектором забезпечує зниження значення $\sigma_{structural}$, що посилює вплив кожного мільярда, інвестованого державою.

Еластичність доходів від самозайнятості щодо фінансових стимулів

Емпірично визначена еластичність на рівні 1,14% свідчить про те, що ринок праці Азербайджану високочутливий до розподілу капіталу. Однак у міру наближення економіки до рівноваги NAIRU граничні вигоди від простого розподілу активів починають зменшуватися.

- Етап 1 (2019–2021): висока гранична віддача, зумовлена низькою базою порівняння та постпандемічним відновленням.

- Етап 2 (2022–2024): виявлене «плато» на рівні частки доходів 32,7% вказує на те, що поглиблення капіталоозброєності (збільшення обсягу активів) є менш ефективним, ніж покращення якості праці (розвиток навичок).

Вплив диджиталізації на швидкість обігу грошей (V)

Як видно з даних за 2024 р., диджиталізація послуг зайнятості має безпосередній вплив на параметри рівняння кількісної теорії грошей ($MV=PY$). Завдяки цифровим платформам період, упродовж якого особа залишається у стані «фрикційного» безробіття скорочується, що збільшує швидкість обігу людського капіталу (Vh). У нашій симуляції перехід до підтримки високотехнологічної підприємницької діяльності в межах моделі тристороннього фінансування, як очікується, змістить криву Беверіджа всередину, що знизить «природний» рівень безробіття без провокування інфляційного тиску.

Висновки

Емпіричний аналіз, виконаний у дослідженні, показав, що стратегічний перехід Азербайджану до активної політики ринку праці (АПРП) відіграв важливу роль у стабілізації доходів домогосподарств у постпандемічний період відновлення. Зростання номінальних доходів від самозайнятості в розрахунку на душу населення, що досягло 117,63 азербайджанських манатів у 2024 р., підтверджує ефективність державних цільових фінансових інтервенцій. Однак виявлений «структурний парадокс» – зниження відносної частки доходів від самозайнятості з 36,6% до 32,7% – свідчить про те, що чинна модель «розподілу активів» досягла плато ефективності. Для подолання спадної граничної віддачі та підтримання на поточному рівні мультиплікатора, скоригованого на ефективність (efficiency-adjusted multiplier (k_e)), необхідно перейти до підходу, орієнтованого на якісь людського капіталу.

З метою оптимізації Індексу ефективності зайнятості (EEI) та подолання тривалого «розриву у навичках», нами запропоновано наступний рамковий підхід за участі багатьох зацікавлених сторін:

- *держава*: впровадження «динамічних податкових канікул» для МСП та приватних підприємств, які беруть активну участь у тристоронньому співфінансуванні професійної підготовки. Фінансовий моніторинг має бути інтегровано в системи цифрових платежів центрального банку та підсистему «Зайнятість» для надання високоефективним мікропідприємствам дотацій на основі показників ефективності, що оновлюються в режимі реального часу.
- *приватний сектор*: започаткування «фондів підготовки під керівництвом промисловості», коли приватні компанії співфінансують розробку

навчальних програм у закладах професійної освіти. Таке стратегічне партнерство зменшує довгострокові витрати на рекрутинг та забезпечує адаптивність робочої сили до «нових завдань», що виникають у результаті технологічних зрушень відповідно до досліджень Д. Аджемоглу та П. Рестрепо.

- *освітні установи*: перехід до навчальних програм, побудованих на принципах гнучкого управління ("agile curricula"), які щорічно оновлюються на основі актуальної аналітики ринку праці. Пріоритет доцільно надавати навичкам з цифрової грамотності та зеленої економіки для забезпечення відповідності «Стратегії соціально-економічного розвитку Азербайджану на 2022–2026 рр.» та сприяння плавному переходу до сталої економіки з високою доданою вартістю.

Список використаної літератури

- Abbasov, V. H., & Valiyeva, L. M. (2020). Makroiqtisadi tarazlıq modellərinin müqayisəli təhlili [Comparative analysis of macroeconomic equilibrium models]. *News of Azerbaijan National Academy of Sciences (ANAS): Economic Series*, (1), 11–23. [https://anl.az/download/meqale/amea_xeb_iqt/2020/01/775859\(meqale\).pdf](https://anl.az/download/meqale/amea_xeb_iqt/2020/01/775859(meqale).pdf)
- Acemoglu, D., & Restrepo, P. (2019). Automation and new tasks: How technology displaces and reinstates labor. *Journal of Economic Perspectives*, 33(2), 3–30. <https://doi.org/10.1257/jep.33.2.3>
- Akerlof, G. A. (1982, November). Labor contracts as partial gift exchange. *The Quarterly Journal of Economics*, 97(4), 543–569. <https://doi.org/10.2307/1885099>
- Alishli, A., Alili, A., Teymurova, V., & Huseynov, R. (2024). Labour market regulation of individual countries under an applied interpretation of Keynes and Friedman's theories. *Polish Journal of Management Studies*, 29(1), 24–42. <https://doi.org/10.17512/pjms.2024.29.1.02>
- Aliyev, K. N. (2025). The development, types of financial supervision and audit in public sector and the ways of improvement in Azerbaijan. *Tikintinin İqtisadiyyatı və Menecment*, 2(31), 103–109. <https://doi.org/10.58225/tim.2025-2-103-110>
- Arner, D. W., Buckley, R. P., Zetsche, D. A. (2018, September 4). *FinTech for financial inclusion: A framework for digital financial transformation* (UNSW Law Research Paper No. 18–87, University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2019/001, University of Luxembourg Law Working Paper No. 004-2019). SSRN. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3245287>

- Arner, D. W., Buckley, R. P., Zetsche, D. A., & Veidt, R. (2019, November 1). *Sustainability, FinTech and financial inclusion* (European Banking Institute Working Paper Series 2019/41, University of Luxembourg Law Working Paper No. 006-2019, UNSW Law Research Paper No. 19-63, University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 2019/038). SSRN. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3387359>
- Autor, D., Mindell, D., & Reynolds, E. (2020). *The work of the future: Building better jobs in an age of intelligent machines*. MIT. <https://workofthefuture-taskforce.mit.edu/wp-content/uploads/2021/01/2020-Final-Report4.pdf>
- Blanchard, O. J. (2017). *Macroeconomics* (7th ed.). Pearson Education.
- Calvo, G. A. (1983). Staggered prices in a utility-maximizing framework. *Journal of Monetary Economics*, 12(3), 383–398. [https://doi.org/10.1016/0304-3932\(83\)90060-0](https://doi.org/10.1016/0304-3932(83)90060-0)
- Cazzaniga, M., Jaumotte, F., Li, L., Melina, G., Panton, A. J., Pizzinelli, C., Rockall, E., & Tavares, M. M. (2024, January). *Gen-AI: Artificial intelligence and the future of work* (IMF Staff Discussion Notes No. 2024/001). International Monetary Fund. <https://www.imf.org/-/media/files/news/seminars/2024/12th-statistical-forum/p2sessioniinov20marina-tavaresgenaiartificial-intelligence-and-the-future-of-work.pdf>
- Central Bank of the Republic of Azerbaijan. (2024). *Pul siyasəti hesabatı: İqtisadi artım və inflyasiyanın təhlili* [Monetary policy report: Analysis of economic growth and inflation]. <https://www.cbar.az/page-42/monetary-policy-reports>
- Christiano, L. J., Eichenbaum, M. S., & Trabandt, M. (2021). Why is unemployment so countercyclical? *Review of Economic Dynamics*, 41, 4–37. <https://doi.org/10.1016/j.red.2021.04.008>
- Combes, J.-L. & Lesuisse, P. (2022). Inflation and unemployment, new insights during the EMU accession. *International Economics*, 172, 124–142. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2022.09.004>
- European Commission. (2010, May 19). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: A Digital Agenda for Europe* (COM(2010) 245 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52010DC0245>
- European Commission. (2023). *Employment and social developments in Europe (ESDE) 2023: Addressing labour shortages and skills gaps in the EU*. <https://op.europa.eu/webpub/empl/esde-2023/>
- Gurbanova, I. M. (2025). Labor market and youth employment: Statistical analysis and international comparison for Azerbaijan. *Journal of Recycling Economy*

- & *Sustainability Policy*, 4(2), 14–24. <https://respjournal.com/index.php/pub/article/view/87/50>
- Hallerberg, M., Strauch, R. R., & von Hagen, J. (2009). *Fiscal governance in Europe*. Cambridge University Press.
- International Labour Organization. (2023, January 16). *World employment and social outlook: Trends 2023*. Geneva. <https://www.ilo.org/publications/flagship-reports/world-employment-and-social-outlook-trends-2023>
- Keynes, J. M. (1936). *The general theory of employment, interest, and money*. Palgrave Macmillan.
- Kwiatkowski, E., & Krzętowska, A. (2024). Unemployment in the countries of Central and Eastern Europe – Stagnant or dynamic? *Journal of International Scientific Publications: Economy & Business*, 18, 129–144. <https://doi.org/10.62991/EB1996493169> <https://www.google.com/search?q=https://doi.org/10.18267/j.ppep.374>
- Ministry of Labour and Social Protection of the Population of the Republic of Azerbaijan. (2025, February 13). *The annual number of persons employed by the Ministry increased 3.6 times in 2018–2025*. <https://www.sosial.gov.az/en/media/news/the-annual-number-of-persons-employed-by-the-ministry-increased-36-times-in-2018-2025-9012>
- Okun, A. (1962). Potential GNP: Its measurement and significance. In *Proceedings of the Business and Economics Section* (pp. 98–103). American Statistical Association.
- Phelps, E. S. (1968). Money-wage dynamics and labor-market equilibrium. *Journal of Political Economy*, 76(4), 678–711. <https://doi.org/10.1086/259438>
- Republic of Azerbaijan. (n.d.). *Azerbaijan – 2026: Republic of Azerbaijan 2022–2026 Social and Economic Development Strategy* [Unofficial translation]. <https://brussels.mfa.gov.az/files/shares/2022%202026%20Social%20and%20Economic%20Development%20Strategy.pdf>
- Roy, J., Rochaida, E., Suharto, R. B., & Rizkiawan, R. (2021). Digital and electronic transactions against velocity of money. *Corporate Governance and Organizational Behavior Review*, 5(2), 145–155. <https://doi.org/10.22495/cgobrv5i2sip3>
- Sahay, R., von Allmen, U. E., Lahreche, A., Khera, P., Ogawa, S., Bazarbash, M., & Beaton, K. (2020). *The promise of fintech: Financial inclusion in the post-COVID era* (Departmental Paper No. 2020/009). International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9781513512242.087>
- Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Harvard University Press.

- Shkolnyk, I., & Zakharkina, L. (Eds.). (2022). *Fintech innovations and transparency of finance: World practices and Ukrainian realities* [Monograph]. Centre of Sociological Research. https://csr-pub.eu/files/mono_Shkolnyk%20I.%20Zakharkina%20L_2022.pdf
- State Employment Agency of the Republic of Azerbaijan. (n.d.-a). *Nəticələrimiz / fəaliyyət (statistical results)* [Interactive dashboard]. Retrieved November 2, 2025, from <https://dma.gov.az/fealiyyet/statistics>
- State Employment Agency of the Republic of Azerbaijan. (n.d.-b). *Əmək bazarı hesabatları* [Labour market reports]. Retrieved November 1, 2025, from <https://dma.gov.az/fealiyyet/aktual-hesabatlar>
- State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan. (2025). *Statistik məcmuə: Əmək bazarı* [Statistical yearbook: Labor market]. https://www.stat.gov.az/menu/6/statistical_yearbooks/source/emek_bazari_2025.pdf
- State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan. (n.d.). *Ev təsərrüfatlarında ayda adambaşına düşən gəlirlər, 2001–2024* [Monthly household incomes per capita, 2001–2024] [Data set]. Retrieved June 20, 2025, from https://www.stat.gov.az/source/budget_households/az/e002.xls
- Sutherland, W., & Jarrahi, M. H. (2018). The sharing economy and digital platforms: A review and research agenda. *International Journal of Information Management*, 43, 328–341. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.07.004>
- World Bank. (2020, February 6). *Azerbaijan Employment Support Project (P171250): Project appraisal document* (Report No. PAD3512) <https://documents1.worldbank.org/curated/en/269211583423523903/pdf/Azerbaijan-Employment-Support-Project.pdf>

Отримано: 13 березня 2026 р.

Рецензовано: 30 квітня 2026 р.

Рекомендовано до друку: 5 червня 2026 р.